

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять**

Навчальна дисципліна	Основи патентознавства
Галузь знань	G «Інженерія, виробництво та будівництво»
Спеціальність	G21 «Біотехнології та біоінженерія»
Спеціалізація	Промислова та фармацевтична біотехнологія
Форма навчання	Заочна
Кафедри	Аналітичної, фізичної та колоїдної хімії, Судової медицини та медичного права

Затверджено на засіданні кафедри аналітичної, фізичної та колоїдної хімії
Протокол № 1 від 26 серпня 2026 р.

Затверджено на засіданні кафедри судової медицини та медичного права
Протокол № 1 від 26 серпня 2026 р.

Розглянуто та затверджено на засіданні ЦМК «Фармація та Біотехнологія»
Протокол № 1 від 31 серпня 2026 р.

Автори:

Гождзінський С.М. – доцент кафедри аналітичної, фізичної та колоїдної хімії,
Зайцева Г.М. – завідувачка кафедри аналітичної, фізичної та колоїдної хімії,
Пушкарьова Я.М. – доцентка кафедри аналітичної, фізичної та колоїдної хімії.
Беляков А.М. – завідувач кафедри судової медицини та медичного права,
Демченко І.С. – доцент кафедри судової медицини та медичного права.

Тема заняття № 1: Інтелектуальна власність у біотехнології. Критерії патентоздатності біотехнологічних винаходів

Компетенції:

1. демонструвати знання та розуміння основних засад інтелектуальної власності у біотехнології;
2. розуміти основні види об'єктів та суб'єктів права інтелектуальної власності;
3. демонструвати здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу під час оцінювання біотехнологічних розробок;
4. демонструвати здатність працювати в команді під час аналізу патентоздатності біотехнологічних винаходів.

Мета:

1. пояснювати значення інтелектуальної власності для розвитку сучасної біотехнології;
2. класифікувати основні об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності у біотехнології;
3. визначати основні критерії патентоздатності біотехнологічних винаходів;
4. аналізувати відповідність біотехнологічної розробки критеріям новизни, винахідницького рівня та промислової придатності.

Обладнання:

1. Ксерокопії Цивільного кодексу України, Книга четверта «Право інтелектуальної власності».
2. Ксерокопії Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».
3. Приклади патентних документів на біотехнологічні винаходи.

План та організаційна структура заняття

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
Підготовчий (15% від тривалості заняття)			
Організаційні питання	Ознайомлення	1 хв	
Формування мотивації	<i>Актуальність теми:</i> інтелектуальна власність є важливим інструментом	Сприйняття	3 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	захисту результатів наукової та практичної діяльності у біотехнології. Біотехнологічні розробки можуть бути пов'язані зі створенням нових штамів мікроорганізмів, клітинних ліній, генетичних конструкцій, біотехнологічних способів та продуктів. Для набуття патентної охорони така розробка повинна відповідати встановленим критеріям патентоздатності. Розуміння критеріїв новизни, винахідницького рівня та промислової придатності є необхідною складовою професійної підготовки фахівця з біотехнології.		
Контроль початкового рівня підготовки (стандартизовані засоби контролю)	Контроль знань основних понять інтелектуальної власності, об'єктів права інтелектуальної власності, поняття винаходу та основних критеріїв його патентоздатності.		8 хв
Основний (65%)			
Диспут та обговорення питань відповідно до теми заняття.	1. Поняття та значення інтелектуальної власності у біотехнології. 2. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності у сфері біотехнології. 3. Критерії патентоздатності біотехнологічних винаходів: новизна, винахідницький рівень, промислова придатність.	Осмислення. Розуміння	30 хв
Практичні завдання.	1. Визначити, які з наведених біотехнологічних розробок можуть розглядатися як потенційні об'єкти патентної	Застосування на практиці. Пошукова творча діяльність	20 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	охорони: новий штам мікроорганізму, природний мікроорганізм, спосіб культивування клітин, природна генетична послідовність, генетично модифікований організм, новий спосіб отримання біопрепарату. Обґрунтувати відповіді. 2. Проаналізувати запропоновану біотехнологічну розробку за трьома критеріями патентоздатності: новизною, винахідницьким рівнем та промисловою придатністю. Визначити, які факти або документи необхідні для підтвердження відповідності кожному критерію. Студенти працюють у групах та разом формують відповіді на поставлені завдання та їх обґрунтування. Кожна група представляє та захищає свою відповідь.		
Самостійна робота.	Проаналізувати наведені приклади біотехнологічних розробок та визначити, який критерій патентоздатності є визначальним для кожного випадку: 1) розробка повністю описана у раніше опублікованому патенті; 2) запропонований спосіб є очевидним для фахівця на основі відомих способів; 3) новий біотехнологічний спосіб не може бути відтворений на практиці; 4) розробка має нові технічні ознаки та забезпечує практичний результат, який може бути використаний у	Застосування на практиці. Пошукова творча діяльність	5 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	промисловості або медицині. Обґрунтувати визначення відповідного критерію патентоздатності.		
Узагальнення знань	Узагальнення основних понять інтелектуальної власності у біотехнології та систематизація знань щодо критеріїв патентоздатності біотехнологічних винаходів. Встановлення взаємозв'язку між новизною, винахідницьким рівнем та промисловою придатністю.	Закріплення	5 хв
Заключний (20%)			
Контроль кінцевого рівня підготовки (письмове тестування)	Письмове тестування за основними поняттями теми: інтелектуальна власність, об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності, винахід, новизна, винахідницький рівень, промислова придатність.	Відтворювання	15 хв
Загальна оцінка навчальної діяльності студента	Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів з урахуванням правильності виконання завдань, повноти та обґрунтованості відповідей, активності під час обговорення та роботи в групі.		2 хв
Інформування студентів про тему наступного заняття та завдання до самостійної роботи	Ознайомлення з темою наступного практичного заняття та завданнями для самостійного опрацювання матеріалу.		1 хв

Рекомендована література.

Основна:

1. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Книга четверта «Право інтелектуальної власності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>.
2. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3687-12>.

Додаткова:

1. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO). *Patents*. URL: <https://www.wipo.int/en/web/patents/index>.
2. European Patent Office (EPO). *Biotech patents*. URL: <https://www.epo.org/en/news-events/in-focus/biotechnology-patents>.

Питання до самопідготовки студента до практичного заняття:

1. Інтелектуальна власність у біотехнології: поняття, об'єкти та суб'єкти.
2. Основні критерії патентоздатності біотехнологічних винаходів.
3. Новизна біотехнологічного винаходу.
4. Винахідницький рівень біотехнологічного винаходу.
5. Промислова придатність біотехнологічного винаходу.

Тема заняття № 2: Національні та міжнародні системи патентування (Укрпатент, ЕРО, USPTO, WIPO тощо). Міжнародна патентна класифікація (МПК)

Компетенції:

1. демонструвати знання та розуміння основних національних і міжнародних систем патентування;
2. розуміти призначення та особливості діяльності УКРНОІВІ, ЕРО, USPTO та WIPO;
3. демонструвати здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу під час вибору оптимальної системи патентування біотехнологічної розробки;
4. демонструвати здатність працювати в команді під час аналізу патентних документів та використання Міжнародної патентної класифікації.

Мета:

1. пояснювати особливості національної та міжнародної систем патентування біотехнологічних винаходів;
2. характеризувати функції УКРНОІВІ, ЕРО, USPTO та WIPO;
3. пояснювати призначення та структуру Міжнародної патентної класифікації;
4. застосовувати індекси МПК для визначення відповідної сфери біотехнологічної розробки та пошуку патентної інформації.

Обладнання:

1. Ксерокопії нормативних документів України у сфері охорони прав на винаходи і корисні моделі.
2. Приклади патентних документів України, ЕРО та USPTO.
3. Матеріали щодо міжнародної патентної класифікації (МПК).
4. Комп'ютерна техніка з доступом до патентних інформаційних ресурсів.

План та організаційна структура заняття

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
Підготовчий (15% від тривалості заняття)			
Організаційні питання	Ознайомлення	1 хв	

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
Формування мотивації	<i>Актуальність теми:</i> ефективна правова охорона біотехнологічних винаходів потребує правильного вибору національної або міжнародної системи патентування. Патент має територіальний характер, тому стратегія захисту розробки повинна враховувати країни, у яких планується її використання та комерціалізація. Національні патентні відомства та міжнародні механізми, зокрема ЕРО, USPTO та система РСТ під егідою WIPO, забезпечують різні можливості для набуття та підтримання патентної охорони. Важливим інструментом пошуку та систематизації патентної інформації є Міжнародна патентна класифікація (МПК), яка дає змогу здійснювати пошук незалежно від мовних і термінологічних відмінностей.	Сприйняття	3 хв
Контроль початкового рівня підготовки (стандартизовані засоби контролю)	Контроль знань основних понять патентного права, поняття патенту, заявника, винахідника, національного та міжнародного патентування, а також загального призначення патентної класифікації.		8 хв
Основний (65%)			
Диспут та обговорення питань відповідно до теми заняття.	1. Національні системи патентування та особливості набуття правової охорони в Україні. 2. Міжнародні системи патентування: ЕРО, USPTO, WIPO та РСТ.	Осмислення. Розуміння	30 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	3. Принцип територіальної дії патентів та вибір юрисдикцій для захисту біотехнологічних розробок. 4. Призначення, структура та використання Міжнародної патентної класифікації (МПК).		
Практичні завдання.	1. Для біотехнологічної розробки — нового способу отримання біологічно активної речовини — визначити доцільність подання заявки спочатку в Україні та подальшого використання міжнародної процедури РСТ. Обґрунтувати вибір з урахуванням територіального принципу дії патенту та перспективи виходу продукції на міжнародні ринки. 2. Для наведених біотехнологічних об'єктів визначити доцільні напрями пошуку за МПК: штам мікроорганізму, генетично модифікований мікроорганізм, спосіб культивування клітин, біотехнологічний спосіб отримання препарату. Визначити відповідні класифікаційні індекси та обґрунтувати їх вибір. Студенти працюють у групах та разом формують відповіді на поставлені завдання та їх обґрунтування. Кожна група представляє та захищає свою відповідь.	Застосування на практиці. Пошукова творча діяльність	20 хв
Самостійна робота.	Порівняти можливості національного патентування в Україні, європейської процедури через ЕРО та	Застосування на практиці. Пошукова творча діяльність	5 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	міжнародної процедури РСТ. Визначити переваги та обмеження кожного підходу для біотехнологічного стартапу, який планує вихід на декілька міжнародних ринків. Додатково визначити роль МПК у проведенні патентного пошуку та аналізі рівня техніки.		
Узагальнення знань	Систематизація знань щодо національних та міжнародних систем патентування, територіального принципу дії патентів та функцій основних патентних відомств і міжнародних організацій. Узагальнення знань щодо призначення, структури та практичного використання МПК під час пошуку патентної інформації.	Закріплення	5 хв
Заключний (20%)			
Контроль кінцевого рівня підготовки (письмове тестування)	Письмове тестування за основними поняттями теми: національне та міжнародне патентування, УКРНОІВІ, ЕРО, USPTO, WIPO, РСТ, територіальний принцип дії патенту, Міжнародна патентна класифікація та її призначення.	Відтворювання	15 хв
Загальна оцінка навчальної діяльності студента	Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів з урахуванням правильності виконання завдань, повноти та обґрунтованості відповідей, активності під час обговорення та роботи в групі.		2 хв
Інформування студентів про тему наступного заняття	Ознайомлення з темою наступного практичного заняття та завданнями для		1 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
та завдання до самостійної роботи	самостійного опрацювання матеріалу.		

Рекомендована література.

Основна:

1. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3687-12>.
2. Patent Cooperation Treaty (PCT) : міжнародний договір. World Intellectual Property Organization (WIPO). URL: <https://www.wipo.int/pct/en/texts/treaty/index.html>.
3. Міжнародна патентна класифікація (МПК). World Intellectual Property Organization (WIPO). URL: <https://www.wipo.int/classifications/ipc/en/>.

Додаткова:

1. European Patent Office (EPO). *European Patent Office*. URL: <https://www.epo.org/>.
2. United States Patent and Trademark Office (USPTO). *Patents*. URL: <https://www.uspto.gov/patents>.
3. World Intellectual Property Organization (WIPO). *Patents*. URL: <https://www.wipo.int/en/web/patents/index>.

Питання до самопідготовки студента до практичного заняття:

1. Національна система патентування в Україні та функції УКРНОІВІ.
2. Особливості європейської системи патентування через ЕРО.
3. Особливості патентування винаходів у США через USPTO.
4. Міжнародна процедура РСТ та роль WIPO.
5. Територіальний принцип дії патенту.
6. Призначення та структура Міжнародної патентної класифікації.
7. Використання МПК під час пошуку біотехнологічних патентів.

Тема заняття № 3: Практика патентного пошуку. Робота із спеціалізованими базами даних України, Google Patents, Espacenet тощо

Компетенції:

1. демонструвати знання та розуміння основних принципів проведення патентного пошуку;
2. володіти навичками роботи зі спеціалізованими базами патентної інформації України та міжнародними патентними базами;
3. демонструвати здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу під час пошуку й оцінювання патентної інформації;
4. демонструвати здатність працювати в команді під час проведення патентного пошуку та аналізу знайдених патентних документів.

Мета:

1. пояснювати призначення та основні можливості спеціалізованих патентних баз даних;
2. здійснювати пошук патентних документів за ключовими словами, авторами, заявниками, номерами документів та класифікаційними індексами;
3. використовувати українські та міжнародні патентні інформаційні ресурси для пошуку біотехнологічних винаходів;
4. аналізувати знайдені патентні документи та визначати їх релевантність до заданої біотехнологічної розробки.

Обладнання:

1. Комп'ютерна техніка з доступом до мережі Інтернет.
2. Спеціалізовані бази даних патентної інформації України.
3. Google Patents.
4. Espacenet.
5. Приклади патентних документів у сфері біотехнології.

План та організаційна структура заняття

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
Підготовчий (15% від тривалості заняття)			
Організаційні питання	Ознайомлення	1 хв	
Формування мотивації	<i>Актуальність теми:</i> патентний пошук є необхідним етапом	Сприйняття	3 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	наукової та інноваційної діяльності у біотехнології. Аналіз патентної інформації дає змогу встановити рівень техніки, виявити вже відомі технічні рішення, оцінити новизну розробки та уникнути дублювання існуючих винаходів. Використання національних та міжнародних патентних баз даних забезпечує можливість пошуку інформації про біотехнологічні винаходи в Україні та інших країнах.		
Контроль початкового рівня підготовки (стандартизовані засоби контролю)	Контроль знань понять «патентний пошук», «патентний документ», «патентна заявка», «патент», «рівень техніки», «ключові слова», «заявник», «винахідник», «МПК».		8 хв
Основний (65%)			
Диспут та обговорення питань відповідно до теми заняття.	1. Мета та основні етапи патентного пошуку. 2. Особливості пошуку у спеціалізованих базах даних патентної інформації України. 3. Можливості Google Patents та Espacenet для пошуку міжнародних патентних документів. 4. Пошук патентної інформації за ключовими словами, авторами, заявниками, номерами документів та індексами МПК. 5. Аналіз та відбір релевантних патентних документів.	Осмислення. Розуміння	30 хв
Практичні завдання.	1. Провести пошук патентних документів України за заданою біотехнологічною тематикою з використанням ключових слів.	Застосування на практиці. Пошукова творча діяльність	20 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	Проаналізувати результати пошуку та відібрати документи, безпосередньо пов'язані із заданою розробкою. 2. Провести пошук аналогічної патентної інформації у Google Patents та Espacenet. Здійснити пошук за ключовими словами та індексами МПК, порівняти отримані результати та визначити найбільш релевантні патентні документи. Студенти працюють у групах та разом формують результати пошуку і їх обґрунтування. Кожна група представляє та захищає результати виконаної роботи.		
Самостійна робота.	Провести патентний пошук за заданою біотехнологічною тематикою у Google Patents або Espacenet. Відібрати не менше трьох релевантних патентних документів та для кожного визначити назву винаходу, винахідника, заявника, номер документа, дату публікації та відповідний індекс МПК.	Застосування на практиці. Пошукова творча діяльність	5 хв
Узагальнення знань	Узагальнення основних етапів патентного пошуку та систематизація навичок роботи з українськими та міжнародними патентними базами даних. Визначення переваг використання різних видів пошукових запитів та МПК для підвищення точності пошуку.	Закріплення	5 хв
Заключний (20%)			
Контроль кінцевого рівня підготовки	Письмове тестування за основними поняттями теми: патентний пошук, патентний	Відтворювання	15 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
(письмове тестування)	документ, ключові слова, заявник, винахідник, МПК, Google Patents, Espacenet, українські патентні бази даних, релевантність патентного документа.		
Загальна оцінка навчальної діяльності студента	Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів з урахуванням правильності проведення пошуку, повноти знайденої інформації, правильності визначення бібліографічних та патентних даних, обґрунтованості відбору релевантних документів, активності під час роботи в групі.		2 хв
Інформування студентів про тему наступного заняття та завдання до самостійної роботи	Ознайомлення з темою наступного практичного заняття та завданнями для самостійного опрацювання матеріалу.		1 хв

Рекомендована література.

Основна:

1. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3687-12>.
2. Міжнародна патентна класифікація (МПК). World Intellectual Property Organization (WIPO). URL: <https://www.wipo.int/classifications/ipc/en/>.

Додаткова:

1. World Intellectual Property Organization (WIPO). *PATENTSCOPE*. URL: <https://patentscope.wipo.int/>.
2. European Patent Office (EPO). *Espacenet*. URL: <https://worldwide.espacenet.com/>.
3. Google. *Google Patents*. URL: <https://patents.google.com/>.
4. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (UKRHOIBI). Офіційний вебсайт. URL: <https://nipo.gov.ua/>.

Питання до самопідготовки студента до практичного заняття:

1. Поняття, мета та основні етапи патентного пошуку.
2. Особливості пошуку патентної інформації в українських базах даних.
3. Можливості Google Patents для пошуку біотехнологічних патентів.
4. Можливості Espacenet для пошуку та аналізу патентних документів.
5. Пошук патентів за ключовими словами, авторами, заявниками та номерами документів.
6. Використання індексів МПК під час патентного пошуку.
7. Аналіз та відбір релевантних патентних документів.

Тема заняття № 4: Складання заявки на патент. Особливості патентування штамів мікроорганізмів та клітинних ліній

Компетенції:

1. демонструвати знання та розуміння основних вимог до складання заявки на винахід у сфері біотехнології;
2. розуміти особливості опису біотехнологічних об'єктів та біологічного матеріалу в патентній заявці;
3. демонструвати здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу під час визначення суттєвих ознак біотехнологічного винаходу;
4. демонструвати здатність працювати в команді під час складання та аналізу матеріалів патентної заявки.

Мета:

1. пояснювати структуру та основні вимоги до заявки на патент на біотехнологічний винахід;
2. формувати навички складання опису та реферату біотехнологічного винаходу;
3. визначати особливості патентування штамів мікроорганізмів та клітинних ліній;
4. пояснювати призначення та порядок депонування біологічного матеріалу для цілей патентної процедури;
5. йастосовувати положення Будапештського договору під час аналізу патентування біотехнологічних об'єктів.

Обладнання:

1. Ксерокопії Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».
2. Зразки заявок на винаходи у сфері біотехнології.
3. Зразки описів та рефератів біотехнологічних винаходів.
4. Матеріали Будапештського договору про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентної процедури.
5. Комп'ютерна техніка з доступом до патентних інформаційних ресурсів.

План та організаційна структура заняття

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
Підготовчий (15% від тривалості заняття)			
Організаційні питання	Ознайомлення	1 хв	

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
Формування мотивації	<i>Актуальність теми:</i> правильне складання патентної заявки є необхідною умовою ефективної правової охорони біотехнологічної розробки. Особливе значення має повне та достатнє розкриття суті винаходу, зокрема характеристик біологічного матеріалу, способу його отримання, культивування та використання. Для винаходів, пов'язаних зі штамми мікроорганізмів та іншими біологічними матеріалами, письмового опису в окремих випадках недостатньо для забезпечення відтворюваності винаходу. Депонування біологічного матеріалу в міжнародному депозитарному органі відповідно до Будапештської системи забезпечує практичний механізм такого розкриття. (WIPO)	Сприйняття	3 хв
Контроль початкового рівня підготовки (стандартизовані засоби контролю)	Контроль знань основних понять: патентна заявка, винахід, опис винаходу, реферат, формула винаходу, біологічний матеріал, штам, клітинна лінія, депонування, депозитарій.		8 хв
Основний (65%)			
Диспут та обговорення питань відповідно до теми заняття.	1. Структура та основні матеріали заявки на винахід. 2. Особливості складання опису біотехнологічного винаходу. 3. Особливості патентування штамів мікроорганізмів та клітинних ліній.	Осмислення. Розуміння	30 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	4. Депонування біологічного матеріалу та його значення для розкриття винаходу. 5. Будапештський договір та міжнародне визнання депонування мікроорганізмів.		
Практичні завдання.	1. На основі запропонованого опису нового штаму мікроорганізму визначити суттєві ознаки винаходу та підготувати фрагмент опису патентної заявки, включивши характеристику штаму, його властивості, спосіб отримання або культивування та практичне застосування. 2. Проаналізувати ситуацію, у якій винахід пов'язаний із новою клітинною лінією, та визначити необхідність депонування біологічного матеріалу. Встановити, які відомості про депозит мають бути пов'язані з патентною заявкою, та пояснити значення номера депонування для ідентифікації біологічного об'єкта. Студенти працюють у групах та разом формують відповіді на поставлені завдання та їх обґрунтування. Кожна група представляє та захищає свою відповідь.	Застосування на практиці. Пошукова творча діяльність	20 хв
Самостійна робота.	За запропонованим описом біотехнологічного винаходу скласти структуру патентної заявки: назва винаходу, галузь техніки, рівень техніки, суть винаходу, приклади виконання, практичне застосування та реферат. Для винаходу, що	Застосування на практиці. Пошукова творча діяльність	5 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	передбачає використання штаму мікроорганізму або клітинної лінії, визначити необхідність депонування та основні відомості про депозит.		
Узагальнення знань	Систематизація знань щодо структури патентної заявки та особливостей розкриття біотехнологічного винаходу. Узагальнення знань щодо призначення депонування біологічного матеріалу, ролі депозитарних установ та значення Будапештського договору для міжнародного патентування.	Закріплення	5 хв
Заключний (20%)			
Контроль кінцевого рівня підготовки (письмове тестування)	Письмове тестування за основними поняттями теми: патентна заявка, опис винаходу, реферат, штам мікроорганізму, клітинна лінія, біологічний матеріал, депонування, міжнародний депозитарний орган, Будапештський договір.	Відтворювання	15 хв
Загальна оцінка навчальної діяльності студента	Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів з урахуванням правильності складання матеріалів заявки, повноти опису біотехнологічного об'єкта, правильності визначення необхідності депонування, обґрунтованості відповідей та активності під час роботи в групі.		2 хв
Інформування студентів про тему наступного заняття та завдання до самостійної роботи	Ознайомлення з темою наступного практичного заняття та завданнями для самостійного опрацювання матеріалу.		1 хв

Рекомендована література.

Основна:

1. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3687-12>.
2. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Книга четверта «Право інтелектуальної власності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>.
3. Budapest Treaty on the International Recognition of the Deposit of Microorganisms for the Purposes of Patent Procedure. World Intellectual Property Organization (WIPO). URL: <https://www.wipo.int/en/web/treaties/registration/budapest/index>. (WIPO)

Додаткова:

1. World Intellectual Property Organization (WIPO). *Budapest System – The International Microorganism Deposit System*. URL: <https://www.wipo.int/en/web/budapest-system/index>. (WIPO)
2. World Intellectual Property Organization (WIPO). *Guide to the Deposit of Microorganisms under the Budapest Treaty*. URL: <https://www.wipo.int/en/web/budapest-system/guide/index>. (WIPO)
3. World Intellectual Property Organization (WIPO). *Guide to the Deposit of Microorganisms under the Budapest Treaty. Section E: Ukraine*. URL: <https://www.wipo.int/documents/d/budapest-system/docs-en-guide-section-e-ua.pdf>. (WIPO)

Питання до самопідготовки студента до практичного заняття:

1. Структура та основні складові заявки на винахід.
2. Вимоги до опису біотехнологічного винаходу.
3. Особливості патентування штамів мікроорганізмів.
4. Особливості патентування клітинних ліній та інших біологічних матеріалів.
5. Поняття та призначення депонування біологічного матеріалу.
6. Будапештський договір та міжнародне визнання депонування мікроорганізмів.
7. Вимоги до збереження життєздатності та чистоти депонованого біологічного матеріалу.
8. Значення номера депонування для патентної процедури.

Тема заняття № 5: Промислові зразки. Торговельні марки в біотехнології

Компетенції:

1. демонструвати знання та розуміння основних положень правової охорони промислових зразків і торговельних марок;
2. розуміти особливості використання промислових зразків і торговельних марок у біотехнологічній галузі;
3. демонструвати здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу під час визначення об'єктів правової охорони;
4. демонструвати здатність працювати в команді під час аналізу промислових зразків і торговельних марок.

Мета:

1. пояснювати поняття та значення промислового зразка і торговельної марки;
2. визначати об'єкти, які можуть отримувати правову охорону як промислові зразки у біотехнології;
3. характеризувати основні критерії охороноздатності промислових зразків;
4. розрізняти торговельну марку та інші засоби індивідуалізації продукції біотехнологічних підприємств;
5. аналізувати особливості використання та правової охорони промислових зразків і торговельних марок у біотехнології.

Обладнання:

1. Ксерокопії Цивільного кодексу України, положення щодо правової охорони промислових зразків і торговельних марок.
2. Ксерокопії Закону України «Про охорону прав на промислові зразки».
3. Ксерокопії Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».
4. Приклади промислових зразків та торговельних марок біотехнологічної продукції.

План та організаційна структура заняття

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
Підготовчий (15% від тривалості заняття)			
Організаційні питання	Ознайомлення	1 хв	

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
Формування мотивації	<i>Актуальність теми:</i> у біотехнологічній галузі правова охорона результатів інноваційної діяльності може стосуватися не лише технічних рішень, а й зовнішнього вигляду продукції, упаковки, спеціалізованого обладнання та засобів індивідуалізації продукції. Промисловий зразок забезпечує охорону зовнішнього вигляду виробу, тоді як торговельна марка дає змогу індивідуалізувати товари та послуги певного підприємства. Для біотехнологічних компаній використання цих об'єктів інтелектуальної власності має важливе значення для формування впізнаваності продукції, її ринкової конкурентоспроможності та захисту від копіювання.	Сприйняття	3 хв
Контроль початкового рівня підготовки (стандартизовані засоби контролю)	Контроль знань основних понять інтелектуальної власності, промислового зразка, торговельної марки, виробу, зовнішнього вигляду виробу, позначення та правової охорони.		8 хв
Основний (65%)			
Диспут та обговорення питань відповідно до теми заняття.	1. Поняття та об'єкти промислових зразків у біотехнології. 2. Критерії охороноздатності промислового зразка. 3. Поняття, функції та види торговельних марок. 4. Використання торговельних марок для індивідуалізації біотехнологічної продукції.	Осмислення. Розуміння	30 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	5. Відмінності між промисловим зразком, винаходом та торговельною маркою.		
Практичні завдання.	1. Проаналізувати наведені приклади біотехнологічної продукції та визначити, які елементи можуть бути об'єктами правової охорони як промисловий зразок: форма та зовнішній вигляд лабораторного приладу, дизайн упаковки біопрепарату, конструктивні особливості обладнання, зовнішнє оформлення флакона. Обґрунтувати відповіді з урахуванням критеріїв охороноздатності промислового зразка. 2. Для умовної біотехнологічної компанії запропонувати торговельну марку для серії біотехнологічних препаратів та визначити її основні характеристики. Проаналізувати, які позначення можуть виконувати функцію торговельної марки та які вимоги необхідно врахувати для забезпечення її правової охорони. Студенти працюють у групах та разом формують відповіді на поставлені завдання та їх обґрунтування. Кожна група представляє та захищає свою відповідь.	Застосування на практиці. Пошукова творча діяльність	20 хв
Самостійна робота.	Проаналізувати запропоновані приклади біотехнологічної продукції та розподілити об'єкти за видами правової охорони: промисловий зразок, торговельна марка, винахід. Обґрунтувати вибір виду правової охорони для кожного об'єкта. Додатково	Застосування на практиці. Пошукова творча діяльність	5 хв

Назва етапу	Опис етапу	Рівні засвоєння	Час
	визначити, які елементи упаковки біотехнологічного препарату можуть одночасно мати різні види правової охорони.		
Узагальнення знань	Систематизація знань щодо призначення та особливостей правової охорони промислових зразків і торговельних марок. Узагальнення відмінностей між промисловим зразком, торговельною маркою та винаходом. Визначення ролі цих об'єктів у захисті та комерціалізації біотехнологічної продукції.	Закріплення	5 хв
Заключний (20%)			
Контроль кінцевого рівня підготовки (письмове тестування)	Письмове тестування за основними поняттями теми: промисловий зразок, зовнішній вигляд виробу, охороноздатність, торговельна марка, позначення, індивідуалізація продукції, правова охорона та відмінності між об'єктами інтелектуальної власності.	Відтворювання	15 хв
Загальна оцінка навчальної діяльності студента	Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів з урахуванням правильності класифікації об'єктів, повноти та обґрунтованості відповідей, уміння застосовувати критерії охороноздатності, активності під час обговорення та роботи в групі.		2 хв
Інформування студентів про тему наступного заняття та завдання до самостійної роботи	Ознайомлення з темою наступного практичного заняття та завданнями для самостійного опрацювання матеріалу.		1 хв

Рекомендована література.

Основна:

1. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Книга четверта «Право інтелектуальної власності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>.
2. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 23.12.1993 р. № 3688-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3688-12>.
3. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3689-12>.

Додаткова:

1. World Intellectual Property Organization (WIPO). *Industrial Designs*. URL: <https://www.wipo.int/en/web/designs>.
2. World Intellectual Property Organization (WIPO). *Trademarks*. URL: <https://www.wipo.int/en/web/trademarks>.
3. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ). Офіційний вебсайт. URL: <https://nipo.gov.ua/>.

Питання до самопідготовки студента до практичного заняття:

1. Поняття та об'єкти промислового зразка.
2. Критерії охороноздатності промислового зразка.
3. Особливості правової охорони промислових зразків у біотехнології.
4. Поняття та основні функції торговельної марки.
5. Види позначень, які можуть використовуватися як торговельні марки.
6. Особливості використання торговельних марок у біотехнологічній галузі.
7. Відмінності між промисловим зразком, торговельною маркою та винаходом.
8. Значення промислових зразків і торговельних марок для комерціалізації біотехнологічної продукції.